

Nicolaus de Hanapis; Sermones

3. Viertel 15. Jh.; Dominikanerkonvent Basel

1r ">Contenta libri huius< ..."

1v leer.

2r-110vb Nicolaus de Hanapis, exempla sacrae scripturae

(2r-108v) ">Incipit liber de exemplis sacre scripture compositus a fratre Nicolao de hanapis ordinis predicatorum patriarcha Ierosolimitarum< De miraculis diuina potestate factis 1. De prouidencia dei et occultis eius iudiciis 2 ... (4r: cap.1) >Primum Capitulum de miraculis diuina potestate factis< CREacio rerum fuit ita mirabilis quod eius noticia non nisi per reuelacionem ... - ... Qui vite et mortis habet imperium Qui cum patre ... Amen. >Explicit liber exemplorum sacre scripture scriptus per me fratrem Iohannem hohenloch<"
 (208va-210vb) ">Tabula libri. A< ... - ... >Explicit tabula finita 106. Hohenloch
 vigilia vigilie beate marie magdalene 1454 In conuentu Wor[ma]ciensi protunc lector eiusdem conuentus<" - Vgl. Meyer-Burckhardt 2,37f. zu B VIII 22, 1ra (hier Text vollständig, während das Kapitelverzeichnis irrtümlich zwei Kapitel überspringt und deshalb abweichend numeriert).

Bindus de Senis, distinctiones sive concordantie historiales veteris et novi testamenti (initia singulorum capitulum, prim.)

110vb-116vb Materiae in sermonibus adhibendae

"Abstinencia est virtuti augmentatiua Sapiencie acquisitiua Religiositatis ostensiuia ... - ... [P]eregrini recipiendi sunt Cum hylaritate dei milicias hospitantes liberalitate piis delicias ministrantes. De vtilitate nouas vtilitates //" - Stegmüller, Rep. bibl. 2, 206 p. Nr. 1765; Zumkeller, Manuskripte 96-99 Nr. 202 (hier kein Druck vorhanden, verglichen nach dem Text A 86, 147r-262v).

117r-141v Iohannes Nider, praeceptorium divinae legis (praecipuum l exc.)

">Ex preceptorio Magistri Iohannis Nider< Circa preceptorum preambula tria sunt principaliter prenotanda. primo quam stricte deus velit precepta sua custodiri ... (119r) >Dominica prima post trinitatis< Qui manet in caritate ... (I Ioh.4,16). Cum secundum augustinum nil predicetur dulcius nil audiatur vtilius quam de caritate Ideo ... (119v) >Ex magistro Iohanne nider< De Caritate tria dicenda sunt primo quam stricte precipitur et quam necessaria est ... - ... quod intendit ei non obedire eciam si preciperet id quod mandat. >hec

extracta sunt ex primo precepto magistri Ioh. nyder<". - Druck des Werkes: z.B. Hain 11793; hier Teile von praeceptum 1, cap.1.4.5. 12-16.19-22.

142r-152v Pars sermonis cuiusdam de nativitate domini

">De Natiuitate domini de effabilibus incarnationis domini nostri< Primo quia per suum aduentum in mundum et incarnationem ac natiuitatem ab omni malo nos liberauit in quod per peccatum cecidimus ... - ... ut totum hominem in se beatificaret ad quam etc."

153r-160v Iohannes Gobi iunior, historia de spiritu Guidonis

">Incipit historia de spiritu gwidonis pulcra et vera< Sicut dicit beatus augustinus in (?) libro de fide ad petrum miraculum est quicquid arduum et insolitum super facultatem hominis ... - ... Corrigatis vos ne pereatis. Et hijs dictis siluit. >hec omnia probata fuerunt coram domino papa Iohanne xxij Et iterum die pasche papa misit illuc et non inuenit dictum spiritum vnde creditur quod iam regnat in celo. Ad quod nos perducatur Qui sine fine uiuit et regnat Amen. *Ioh. Holzbach*
In bobenbergia scripsi 1455 in die Viti etc.<". - Druck: The gast of Gy ed. G.Schleich (Palaestra 1), Berlin 1898, lff.; vgl. C.-V. Langlois in: HLF 35, 1921, 538-556.

160v-162v De modis orandi beati Dominici

">De modis orandi beati dominici< Sciendum quod in modo orandi anima exercet membra corporis ut ipsa deuocius feratur ... - ... Et placatus est sacrista ab indignatione contra sacerdotes."

Ulricus de Lilienfeld O.Cist., concordantiae caritatis veteris et noui testamenti (ab initio ad octauam epiphaniae)

163r-169v Introductiones sermonum quorundam de euangeliis

">Introductiones super ewangelia Dominica prima aduentus domini< Iohannes apoc.4^o vidit sedem positam in celo et super eam similem filio Iohannis et in circuitu 4^{or} animalia ... Sedes in celo posita christus est ..." (Schneyer, Wegweiser 345); 163v ">Dominica secunda aduentus domini< Legitur in ewangelio Matth.21^o quod iesus misit duos discipulos ut soluerent asinam ... quod et fecerunt. Quod in homine facit cum predicatoribus suis verbo et opere ..." (cf.Schneyer, Wegweiser 319: Hieronymus de Praga); 164r ">dominica prima< Hora est nos iam de sompno surgere ... (Rom.13,11). a consuetudine peccatorum ne dominus adueniens cum seruo pigro sompno lentos condempnet sicut figuratur Iudith 4^o vbi dicitur quod sysara ..." (Schneyer, Wegweiser 319: Hieronymus de Praga); 164v ">dominica

tertia^o ~~CVm audisset Ioh. etc. (Matth.11,2). hoc ewangelium figuratur~~
 primo Iosue 2^o Vbi legitur quod Iosue volens introducere populum
 domini ... (165v) >in annunciacione dominica^o ~~ECce concipies ...~~
 (Luc.1,31). hoc figuratur in (?) gen.17 Vbi dixit angelus abrahe
 Sara vxor tua ... (166r) >In visitacione beate virginis^o ~~EXurgens maria~~
 abiit etc. (Luc.1,39). hoc figuratur exo.4 Vbi moyses et aaron sibi
 obuiantes se mutuo cum gaudio sunt osculati ... >Sabbato 4^{or} temporum^o
 Legitur in ewangelio hodierno luc.3 (,6) 'videbit omnis caro ...'
 Quod figuratur exo.47 Vbi omnis populus egipti adorauit genu flexu
 Ioseph ... (166v) >Dominica quarta^o ~~Sacerdotes et leuite miserunt ad~~
 Iohannem ... in deserto (cf.Ioh.1,19-23). Sacerdotes et leuite sunt
 rectores et predicatorum ecclesie mittentes verba comminatoria ad
 iohannem i. hominem in gracia communionis ecclesie ... (167r) >In
 vigilia Natiuitatis christi^o ~~CVm esset desponsata (cf.Matth.1,18).~~
 Ioseph qui interpretatur apposicio (167v) scilicet corpus quod in
 infusione anime apponitur Maria que interpretatur illuminata ...
 >In natiuitate^o ~~Maria peperit filium suum primogenitum (Matth.1,25).~~
 figura huius ~~gensis~~ ^{nesis} 3^o Iacob misit Ioseph ... (168r) >de natiuitate
 christi^o ~~PAstores loquebantur ad invicem (Luc.2,15) Quod figuratur~~
 exo.3 vbi moyses pascens oues vidit ardere rubum ... >Innocentum^o
 Angelus domini apparuit Ioseph in sompnis (Matth.2,13). figuratur
 exo.3 Vbi rex pharao voluit interficere moysen qui fugit ...
 (168v) >In circumcisione domini^o ~~Postquam consummati sunt dies octo~~
 etc. (Luc.2,21). figuratur gen.17 vbi dominus cum abraham fedus
 sempiternum pepigit In cuius signum ... (169r) >dominica infra octauas
 circumcisionis^o ~~PVer ihesus crescebat (Luc.2,40). figura iudicum 13~~
 legitur quod sampson creuit et benedixit ei deus ... >In vigilia
 Epiphanie^o ~~Angelus domini apparuit Ioseph (Matth.2,13). Moraliter~~
 Ioseph est homo deuotus cui maria i. anima desponsatur cum ei custo-
 diendo commendatur ... (169v) [C]Vm factus esset ihesus annorum xij
 (Matth.2,42). figuratur 1 Regum 3 Vbi samuel indicat visionem heli ...
 [V]Enit ihesus a galilea ad iordanem etc. (Matth.3,13.16). figuratur
 4 Regum 3 Vbi legitur quod coram tribus regibus dictum est hic est
 helyseus ... - ... ad aquas baptismi accessit et vestem innocencie

nobis reddidit //". - Stegmüller, Rep. bibl. 5, 411 Nr. 8276;
 vgl. hier A VIII 1, 72^r-107^o.

A VIII 1, 77^o

170r-192r Guilelmus Peraldus, summa de vitiis (pars turbata et interpolata)

"[D]Icturi de singulis viciis cum opportunitas se offert ...

- ... et fecit parari mensam et compuncti facti sunt sanctissimi homines." - Druck: z.B. Lyon 1585; vgl. Bloomfield Incipits 292 Nr.283. Hier die beiden ersten Teile (gula und luxuria) ursprünglich verkürzt, von Iohannes Hohenloch ergänzt; das weitere (de ira, de peccato linguae) stark gekürzt und interpoliert.

192v leer.

193r-203v Exempla et narrationes

(193r-194v) ">De incarnatione christi< TVlius 6 li. 4 dicit quod philippus pater alexandri habebat vnum fidelem amicum petiam nomine ... >Vocat dyabolus miserabiliter< Notandum quod nos vocat christus et vocat dyabolus. dyabolus vocat ad gladium sed christus ad gaudium ... >Memoriam de passione domini debemus habere< Beatus Ieronimus Narrat quod in syria fuit vna nobilis domina diues valde et possessiones eius occupabantur taliter quod non poterat eis vti que accepit virum ... (193v) >christus manet nobiscum in tribulacionibus< Ambrosius in exameron om.5 dicit Quod cete diligit in tantum filios suos quod quando circuit mare cum eis ... >Quomodo cognoscitur bonus homo< LEgitur in li. de nugis philosophorum quod multis philosophis congregatis ceperunt conferre ad inuicem quomodo cognoscitur bonus homo ... Valerius Narrat de Emilio paulo senatore rome quod tantum zelauit propter communitatem quod cum metueret propter peccata populi ... (194r) >per laborem penvenitur ad gaudium< FRontinus li. 3 Narrat de cyro rege Quod dum procederet ad bellum contra persas volens populum suum animare contra bellum tota die fatigat eum ...>De inobediencia filii vindicata per patrem< Augustinus dicit in ciui. dei de torquato quod dum precepisset filio suo quod aggredereetur hostem romanorum ... Legitur in vita philosophorum de anaxagora philosopho qui fuit vir mundissimus quod dum sui discipuli loquerentur de vna meretrice SEneca 22 declamacione ponit quod talis lex erat in quadam ciuitate in foro scripta Vincenti premium est ... (194v) >de penitencia sera< SEneca in suis declamacionibus dicit quod olim in roma erant due leges vna erat in nocte tempore belli portas aperire non licet ... - ... dicit augustinus fidelis bene viuens securus hinc exit etc."

(194v-195v) ">Templum triplex< Notandum quod triplex templum insigne reperitur in diuersis temporibus fuisse edificatum in quibus dii inventi sunt primum fuit edificatum per quendam imperatorem ...
- ... et sic non obstantibus predictis templum edificabitur maiestati regis nostri dignum."

(195v-196v) ">De beata virgine Notabile exemplum< DVx quidam brabancie dum esset in lecto cum vxore iuueni pulcherrima et nobilissima quam super omnia diligebat Dixit ei Ego libenter assumerem crucem vltra-marinam ... - ... reuersus est ad reginam soldani et narrauit sibi omnia Regina credit et baptisata fuit cum omnibus de castro suo."

(196v-199r) ">De Vdone episcopo< ANno domini 908 Ottone tercio imperante apud ciuitatem magdurg in saxonia contigit prodigium [...] *terribile nimis* et a seculis inauditum Quod quemadmodum factum sit veraci stilo referam ut omnibus innotescat quam malum ... - ... Studeat ergo quilibet se emendare etc."

(199r-202v) ">Muscipula beati Anthonij Abbatis< SAnctus anthonius cum iam fuisset 70 annis in deserto solitariam ducens vitam visum est ei bonum facere vnum paruum ortum ... - ... Et qualiter deus per suam manum fert multa auxilia hijs qui seruiunt ei."

(202v-203v) ">Notabile Exemplum contra desperationem< FVit quidam rex egipti super tria regna habens cum vxore sua vnicum filium quem ad scholas misit parisijs ... - ... omnia laudabiliter restaurauit Et ut speratur bono fine quieuit."

204r-v leer.

205r-216r) Sermones quidam, inter quos Iohannis Herolt
">In festo beati dominici p[atris] n[ostri]< Hic magnus vocabitur ... (Matth.5,19). Verba ista a domino predicta in beato dominico sunt completa qui magnus in regno celorum multipliciter dicitur secundum quod regnum celorum equo multipliciter appellatur. Est enim regnum celorum inter nos ... (206r) >In vigilia assumptionis virginis gloriose< Tota pulchra es ... (cant.4,7). In solempnitate cras celebranda recolitur ab ecclesia cum gaudio regine celi coronacio, de qua coronacione spiritus sanctus per salomonem dixit verbum propositum duo ostendens nobis primo habundanciam gracie ... (207r) >In die assumptionis < Intrauit ihesus in quoddam castellum in (Luc.10,38). Queritur

quare id ewangelium legatur in festo isto cum in nullo spectare videatur ad ipsum Ad hoc dicendum quod si non hystorice tamen allegorice ... (208r) [T]Vnc videbunt filium hominis etc. (Luc.21,27 etc.). Scitis karissimi fratres ex symbolo sacre scripture quod dominus noster ihesus christus venturus est ..." (Iohannes Herolt, sermo de tempore 5; Druck: z.B. Hain-Cop.8484); 211r "[E]Runt signa etc. (Luc.21,25). Scire debetis karissimi quod sicut mira et plura stupenda christi aduentum in carnem ..." (Iohannes Herolt, sermo de tempore 6); 214r ">De assumptione beate virginis< Te assumam et regnabis ... (III reg.11,37). Honor qui alicui digne confertur confertur sibi in testimonium virtutis secundum quod dicitur Ro.2 'Gloria et pax ...' - ... posuit humiles in sublime et propter (?) humilem ~~sensu~~ spiritus suscipiet gloriam. hanc nobis concedat virginis filius Qui est benedictus in secula Amen. 1462." 1462. Hohenloch

216v leer.

quaedam
217r-228v Lectiones evangelicae

">Secundum lucam< In illo tempore Surgens ihesus de synagoga ... - ... quodcumque volueritis petetis et fiet vobis. >Item de vno martire. Matth.16< // . - Auf die erste lectio folgt De tempore, dominica trinitatis - dominica 25^a post trinitatis, de sanctis und Anfang de communi sanctorum.

229r-271r Sermones dominica quarta ad dominicam sextam decimam post trinitatis

">dominica iiiij post trinitatis< Estote misericordes ... (Luc.6,36). Circa quod Notandum quod licet deus habeat potenciam Sapienciam ... (233r) RElictis omnibus secuti sunt eum (Luc.5,28). Ad perfeccionem vite christiane duo exiguntur primum est omnium pro christo resignacio ... - ... quatenus ad apertam sui visionem in futuro seculo pertingamus Quod nobis prestare dignetur Ihesus marie filius Ex iordane 1469." 1469. Hohenloch

271v-272v leer.

273r-hinterer D. Ps. Augustinus, dialogus quaestionum lxxv.

">Incipiunt questiones lxxv Orosii et totidem responsiones Augustini episcopi< Licet multi ac probatissimi viri diuerso quidem stilo ...

- ... (287r) qui preesse desiderat non prodesse. >Explicit etc.<"
- Druck: PL 40,733-752.

287va-hinterer D. Tabula quaestionum, am Schluss ">Anno 1470 in vigilia galli<".

loh. Hohenloch

Papier; 14,5 . 20,5; 287 Bl. (eingehaftete Zettel: 170a.172a.175a.177a.178a.182a.206a; zahlreiche Bl. herausgeschnitten, Lücken; von Johannes Hohenloch oben rechts arabisch foliiert "1"- "108" und jetzt 117-271 = "109"- "171".

1r Hand eines Bibliothekars. - 2-141.156-162.165-170a.174.182r unten -216.220r unten-228.268v Mitte-271.287v-hinterer D.: Schriftraum 10 . 15,5-16; 33-37 Zeilen; Kursive, geschrieben 1455-1470 von Johannes Hohenloch (Einträge: 108v; 160v: Bamberg 1455; 216r: 1462; 271r: 1469; hinterer D.: 1470); meist rubriziert, rote Titel; von Hohenloch stammen auch Folierung, Rubrizierungen, Ergänzungen, und ~~und manche Rubrizierungen~~ im ganzen Band. - 142-152.163-164: Schriftraum 8-9,5 . 14-15; 30-35 Zeilen; Bastarda, Mitte 15. Jh.; rubriziert, rote Titel. - 153-155: Schriftraum 11,5 . 16,5; 37-39 Zeilen; Bastarda, Mitte 15.Jh.; rubriziert. - 171-173.175-182r unten: Schriftraum 10 . 16; 45-46 Zeilen; Kursive, 1. Hälfte 15. Jh.; rubriziert, rote Titel und bis 179r Seitentitel. - 217-220r unten: Schriftraum 10 . 16-16,5; 34-35 Zeilen; Kursive, Mitte 15. Jh.; rubriziert, rote Titel. - 229r-264: Schriftraum 9-9,5 . 14,5-15; 36-38 Zeilen; kursive Bastarda, Mitte 15. Jh.; rubriziert, rote Titel, 229r einfache Initiale auch mit Grün. - 265-268v Mitte: Schriftraum 8,5-10 . 14,5-15; 30-33 Zeilen; Kursive, Mitte 15. Jh.; rubriziert. - 273-287r: Schriftraum 9,5-10,5 . 14,5; 28-44 Zeilen; ausser dem Anfang von 273r wohl die selbe Hand wie 229r-264; rubriziert, rote Titel.

Einband 15. Jh., rotes Leder mit Streicheisenlinien; eine Schliesse fehlt; ehemals Catenatus (Spuren am hinteren D. unten); Perg.-Titelschild auf dem vorderen D.

Aus dem Dominikanerkonvent Basel: kein alter Besitzeintrag, aber Titelschild auf dem vorderen D. mit alter Signatur "E T 61"; der Schreiber Johannes Hohenloch war Basler Dominikaner. Schmidt Nr.161.